

# Quan la novel·la és només el pretext

2005-10-24 12:00:05

Carme Miquel

*La mel i la fel*

Tàndem Edicions, València, 2005

La voluntat d'alçar acta, de deixar constància d'un món que s'acaba, d'un imaginari —en el millor dels casos— en avançat procés d'oblit. Aquest sembla ser l'objectiu principal de *La mel i la fel*, la darrera novel·la de Carme Miquel. En concret, d'un univers situat a la comarca de la Marina, als voltants del Montgó, entre finals del segle XIX i principis del XX. En aquest sentit, es poden sentir, entre algunes de les històries que s'hi narren, els ecos de rondalles i de contes populars que haurien estat, així, integrats a la novel·la; un fet que la marca decisivament, en introduir-hi l'element màgic i supersticiós. Al mateix temps, el llenguatge que hi trobem és fortament dialectal, volgudament dialectal, l'única manera potser de fer parlar aquests personatges que pretenen estar arrelats a un espai i a una època molt determinats; encara que potser el vocabulari que s'hi empra és un tant limitat, i acaba per resultar repetitiu —algunes expressions i frases fetes reapareixen amb una assiduitat excessiva.

En general, hi ha un protagonisme evident dels personatges femenins per sobre dels masculins, mostrat de manera explícita, que seguiria aquella tesi compensatòria que ve a dir que són les dones les que veritablement mouen els fils en l'ombra mentre fan creure el contrari als homes. Sobretot, de dos dones, mare i filla: Maria la Moteta i Gràcia la Llet; a partir d'aquest eix van succeint-se les històries de personatges rurals, rics o pobres; les intrigues per qüestions econòmiques, polítiques, religioses; les dels cacics i les d'aquells que s'hi oposen; la malaltia i la mort; els amors i els desamors, etc. En aquest context, el Montgó esdevé una segona veu narradora de la història, que parla en 1a persona, tant adreçant-se al *vosaltres* dels habitants dels pobles del voltant o al *tu* d'algun personatge en concret, com adreçant-se directament als lectors; com el cec que va introduint cada nou quadre de l'auca. I, com aquell, també deixant indicis que denoten que és coneixedor de la història, tant de la passada com de la futura. A la vegada, les seues intervencions són un intent d'introduir un contrapunt líric a la narració.

Però l'anècdota mínima, de vegades insubstancial, en massa ocasions previsible, subordinada a la que sembla la preocupació principal de l'autora —un treball de recuperació; arqueològic, fins i tot— fa de la novel·la un quadre de costums sense més transcendència des del punt de vista de la ficció que l'hauria de sustentar, supeditada en tot moment a aquesta finalitat. Externament, pot semblar a altres obres que han provat de fer aquest exercici de reconstrucció o de fixació; entre les més recents, potser la novel·la de [Cucarella \*Quina lenta agonía, la dels ametllers perduts\*](#); la diferència rau en la naturalitat en què quedaven encabits aquests elements en una narració que no deixava mai de ser la protagonista, l'eix de l'obra, fugint, doncs, d'una acumulació que acaba per esdevenir, en l'obra de Miquel, artificiosa. A això, cal afegir un plantejament decididament maniqueu, a partir d'uns personatges que sacrifiquen una identitat individual en pro d'aquella que representa al grup al qual pertanyen: o bé als pobres, que són —indefectiblement— els bons; o bé als rics, que són els dolents. I l'únic cas en què es trenca aquesta norma —Pere, el metge— és només aparença.

Potser, un dels exemples d'un món de ficció que no ha estat arrodonit el trobem en el tractament que es dona a la gran quantitat d'indicis màgics al llarg de la novel·la. De primer, amb una explicació lògica que sovint fa explícita la veu narradora —com és el cas d'un personatge que, segons la gent del poble, ha viscut diversos segles—; després, més difuminat, potser fruit d'una casualitat que els personatges interpreten des d'un punt de vista màgic o diví —com el cas del colom que *bateja* a Gràcia—; però, finalment, decantat a explotar decididament la tesi de la màgia i del fet sobrenatural. No d'una altra

## **Pere Calonge • Ex-Libris**

<http://www.perecalonge.com/exlibris/>

manera es pot explicar un dels moments finals de la novel·la quan el personatge de Gràcia, mare de llet de molts xiquets del poble, realitza una proesa que només podrà prendre's seriosament el lector que haja assumit que qualsevol cosa és factible en aquest univers que no té unes regles coherents.